

Mensen met een verstandelijke beperking en moeilijk verstaanbaar gedrag

Hoe kunnen we hen optimaal begeleiden?

Mensen met een verstandelijke beperking laten vaker moeilijk verstaanbaar gedrag zien dan mensen zonder verstandelijke beperking. Iemand kan bijvoorbeeld agressief zijn naar anderen, of zichzelf verwonden. Dit gedrag kan schadelijk zijn, zowel voor deze mensen zelf als voor hun naasten en begeleiders.

Amerpoort, ASVZ en Tragel willen nagaan hoe ze de begeleiding van mensen met een verstandelijke beperking en moeilijk verstaanbaar gedrag kunnen optimaliseren.

Samen met de Academische Werkplaats Leven met een verstandelijke beperking (Tranzo, Tilburg University) hebben ze daarom dit onderzoek uitgevoerd.

“Begeleiders moeten leren lezen. Als ik zeg: je moet weg, dan heb ik je juist nodig.”

ERVARINGSDESKUNDIGE

BELANGRIJKSTE CONCLUSIES

Alle groepen deelnemers noemen het belang van het opbouwen van een relatie met de persoon met moeilijk verstaanbaar gedrag. Ook de belangrijke rol van begeleiders in de ondersteuning van mensen met een verstandelijke beperking en moeilijk verstaanbaar gedrag wordt door alle groepen deelnemers genoemd.

- **Ervaringsdeskundigen** vinden het belangrijk dat begeleiders oprechte aandacht voor hen hebben. Ook is het belangrijk dat begeleiders cliënten waarderen en hen goed kennen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het (meer) tonen van erkenning, oprechte aandacht en sensitiviteit.
- **Begeleiders** hebben een werkomgeving nodig waarin ze een goede relatie kunnen opbouwen met hun cliënt. Zij noemen bijvoorbeeld het belang van gezamenlijke reflectie en coaching. Ook noemen zij de mogelijkheid om snel extra deskundigheid in te kunnen roepen. Een minder hoge werkdruk en een veilige werkomgeving worden tevens genoemd als belangrijk voor een optimale ondersteuning van mensen met een verstandelijke beperking en moeilijk verstaanbaar gedrag.
- **Gedragskundigen** geven aan dat het belangrijk is dat zij begeleiders coachen in het begeleiden van mensen met moeilijk verstaanbaar gedrag. Ook vinden zij het belangrijk hun rol als gedragskundige duidelijk neer te zetten. Bijvoorbeeld door hun kennis te delen met collega's en door de leiding te (durven) nemen binnen een team.

“Het is belangrijk dat er tijd is om met elkaar in gesprek te gaan over hoe het nu loopt op de groep. Nu is het eigenlijk, je hebt een moment vergadering maar in die vergadering heb je ook al zoveel met elkaar te overleggen dat je soms dat stukje echt intervisie wel mist.”

BEGELEIDER

MEER OVER HET ONDERZOEK

Aan dit onderzoek deden ervaringsdeskundigen, naasten van mensen met een verstandelijke beperking en moeilijk verstaanbaar gedrag, begeleiders en gedragskundigen mee. Zij zijn allen verbonden aan de zorgorganisaties Amerpoort, ASVZ en Trangel.

In totaal hebben de deelnemers 200 antwoorden gegeven op de vraag wat er beter zou kunnen in de begeleiding van mensen met een verstandelijke beperking en moeilijk verstaanbaar gedrag. We gebruikten de methode 'concept mapping'. Die methode bestond uit de volgende stappen:

1 Brainstorm Deelnemers brainstormden in een groep over de vraag wat beter zou kunnen in de begeleiding van mensen met een verstandelijke beperking en moeilijk verstaanbaar gedrag. Alle deelnemers deden dit in een eigen groep. Zo zaten bijvoorbeeld alle ervaringsdeskundigen bij elkaar, en vormden alle begeleiders samen ook een groep.

2 Belang bepalen en groeperen Onderzoekers verzamelden alle antwoorden in de computer. Daarna kregen alle deelnemers twee individuele computeropdrachten. Zij hebben eerst van alle antwoorden uit hun eigen groep aangegeven hoe belangrijk ze zelf ieder antwoord vinden, als het erom gaat de begeleiding aan mensen met een verstandelijke beperking en moeilijk verstaanbaar gedrag te verbeteren. Daarna maakten ze groepjes van antwoorden die ze zelf bij elkaar vinden passen.

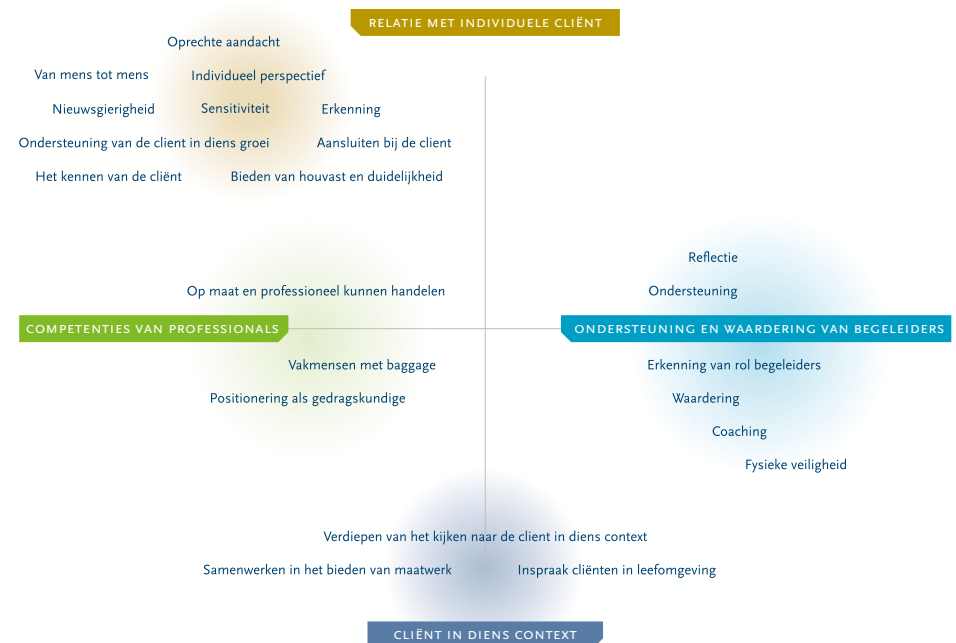
3 Analyse Alle individuele opdrachten zijn per groep deelnemers bij elkaar gebracht. De onderzoeker heeft ze samengevoegd tot 'concept maps'. Een concept map laat zien welke antwoorden de deelnemers uit één groep bij elkaar vinden passen, en welke onderwerpen zij het belangrijkste vinden.

4 Interpretatie Een vertegenwoordiging vanuit de praktijk (Amerpoort, ASVZ en Trangel) en vanuit de wetenschap (Academische Werkplaats Leven met een verstandelijke beperking) heeft samen gekeken naar de betekenis van de concept maps. Daarna presenteerden

de onderzoekers de resultaten aan alle deelnemers. De deelnemers zijn daarna met elkaar in gesprek gegaan over wat deze resultaten betekenen voor hun eigen praktijk.

“Coachen op de werkvloer is heel hard nodig. Al die methodieken die wij zo belangrijk of interessant vinden, daar moeten wij medewerkers ook op coachen.”

GEDRAGSKUNDIGE

Figuur 1: illustratie van de verschillende hoofd- en subthema's zoals genoemd door de deelnemers

Literatuur

1. Embregts, P. J. C. M. 2011. Zien, bewogen worden, in beweging komen. Tilburg, Netherlands: PrismaPrint.
2. Emerson, E., Kiernan, C., Alborz, A., Reeves, D., Mason, H., Swarbrick, R., Mason, L., Hatton, C. 2001. The prevalence of challenging behaviors: A total population study. Research in Developmental Disabilities, 22, 77-93.
3. Jones, P. and Stenfort Kroese, B. 2007. Service users' views of physical restraint procedures in secure settings for people with learning disabilities. British Journal of

Learning Disabilities, 35, 50-54.

4. Sheehan, R., Hassiotis, A., Walters, K., Osborn, D., Strydom, A. and Horsfall, L. 2015. Mental illness, challenging behaviour, and psychotropic drug prescribing in people with intellectual disability: UK population based cohort study. British Medical Journal, 351:h4326.
5. Trochim, W. and Kane, M. 2005. Concept mapping: An introduction to structured conceptualization in health care. International Journal for Quality in Health Care, 17, 187-191.

Meer weten?

Neem contact op met Luciënne Heerkens, kennismanager van de Academische Werkplaats Leven met een verstandelijke beperking: g.c.j.heerkens@uvt.nl